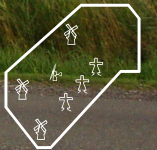

SMS-je

nieuwsbrief van de Slochter Molen Stichting

Fraylemamolen, Lutje Meuln of Meneersmeuln

Een adellijke molen. Gebouwd in 1786 in opdracht van de toenmalige heer van Slochteren, H. de Sandra Veldtman, die toen tevens bewoner was van de Fraylemaborg. Het is een van de oudste molens in de provincie Groningen, samen met de overige molens aan de Groenedijk te Slochteren, t.w. de Groote Polder (1783) en molen De Ruiten (1786). Deze molens zijn ook eigendom van de Slochter Molenstichting.

Eind jaren zestig van de vorige eeuw is de molen overgedragen door de eigenaressen, de dames Thomassen à Thuessink van der Hoop van Slochteren, aan de Slochter Molenstichting, nadat de molen was geveld door de storm van 9 op 10 november 1969. Na de herbouw is de molen heropend op 11 mei 1974.

De molen met vijzel bemaalde de Groote Oosterpolder, een gebied ter grootte van 132 hectare. Het is een rietgedekte achtkante bovenkruier met Oud Holland hekwerk (zeilvoering) en een gevlucht (lengte van de roeden) van ca. 17 meter. De overbrengingen bestaan uit een bovenwiel met 47 kammen, een bovenbonkelaar met 24 kammen, een onderbonkelaar met 37 kammen en het vijzelwiel heeft 32 kammen.

De molen heeft een neutenkruierwerk (hout op hout) en het kruien (op de wind zetten) gebeurt door middel van een kruihaspel met staalkabel. Rond de molen staan 12 kruipalen.

De vanginrichting is een Vlaamse vang met 4 blokken. Zoals gezegd is de molen uitgerust met een vijzel die een diameter heeft van ca. 1.00 meter. De lengte van de vijzel is ca. 4.50 meter en de opbrengst is ca. 13 m3 water per minuut. De molen is 100% maalvaardig, hetgeen menig toerist de afgelopen jaren heeft mogen aanschouwen.

De biotoop van de molen is matig. Er is een grote belemmering bij wind vanuit het noordwesten tot en met het zuidoosten. Vooral in de zomer is dat voor de molenaar en de bezoekers jammer.

Slochter Molen Stichting

Bestuur

voorzitter:	dhr. J.J.A. Brekeling
secretaris:	dhr. L. Groenewold Hoofdweg 67, 9619 PB Froombosch
penningmeester:	dhr. H.W. Helmantel
lid, tevens vice-voorzitter:	dhr. B.H. Starke
lid:	dhr. G.J. v.d. Sande
lid:	mevr. M. v. Dijk

Molens en Molenaars

Korenmolens

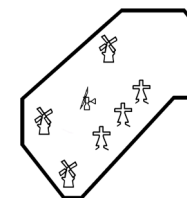
Naam	Plaats	Telefoon	Molenaars
Entreprise	Kolham	0598-397881	Hans Bergman
Stel's Meulen	Harkstede	050-4041826	Gerrit Tammenga Remy Strijbosch
De Windlust	Overschild	0598-395542	Marius Biesheuvel Lex van der Gaag

Poldermolens

Fraylemamolen	Slochteren	0598-422326	Roelof Beugel
De Groote Polder	Slochteren	0598-399191	Lammert Groenewold Henk Klöpping
De Ruiten en Bakker's Meulentje	Slochteren	0598-392413	Henk Helmantel Jakob Kuiper

Colofon

Nieuwsbrief van de Slochter Molen Stichting
Jaargang 3, nummer 2, september 2009
Rekeningnummers 3590.55.508 (RABO) 1429778 (ING)
Redactieadres: redactie@slochtermolenstichting.nl
Website: www.slochtermolenstichting.nl
Inleveren kopij: uiterlijk 1 maart 2010

Van het bestuur

Beste molenliefhebber,

Voor u ligt alweer het tweede SMS-je van 2009. Een jaar van feesten en veranderingen. In het kader van het 150-jarig bestaan van korenmolen Windlust en 50 jaar GAS, zijn er verschillende activiteiten georganiseerd in en rond de molens. Een jaar van veranderingen, omdat er hard gewerkt wordt aan de restauratie van de Entrepriise en het herstel van De Ruiten. Daarnaast is het bestuur van de Slochter Molenstichting versterkt met een nieuw bestuurslid. Graag stel ik mij via dit voorwoord even aan u voor. Mijn naam is Marisja van Dijk, ben 28 jaar en woonachtig in het mooie landelijke Zuidbroek met uitzicht op de Noordermolen van Noordbroek. Vanaf januari neem ik voor Water Natuurlijk zitting in het Algemeen Bestuur van het Waterschap Hunze en Aa's. Via het bestuur wil ik mij inzetten voor het behoud van de molens in Slochteren.

Marisja van Dijk

In dit nummer

<i>De activiteiten in 2009 / Molendagen in 2010</i>	3/4
<i>De "Entrepriise"</i>	2
<i>Het onderhoud</i>	5
<i>Het weer (windkracht)</i>	7
<i>Interview met mevr. G.Smit-Schrik (telg uit molenaarsfamilie)</i>	8
<i>Molenaar van de Fraeylemamolen</i>	4
<i>Van het bestuur</i>	1
<i>Van de redactie</i>	8
<i>Windlust 150 jaar (terugblik)</i>	6

De "Entrepriise"

Aanvullende subsidie voor fase 2

Begin juni ontving de Slochter Molenstichting de aangevraagde subsidie, t.b.v. € 114.101,00, voor fase 2 van de restauratie/herbouw van de molen.

Dat betekent dat de werkzaamheden door kunnen gaan en dat eind 2010 de molen weer maalvaardig is.

Stelling

Als eerste in de reeks van zichtbare werkzaamheden zal, vermoedelijk in september, de nieuwe stelling worden geplaatst. Deze stelling komt ter hoogte van de onderkant van de achtkantstijlen (zie tekening)

Boven-achtkant

Op dit moment is het grote bouwwerk nog te bewonderen op het terrein van molenbouwer Molema te Heiligerlee.

Op onze website, www.slochtermolenstichting.nl is in een reeks van artikelen en foto's de bouw van dit ongeveer tien meter hoge molenonderdeel te volgen.

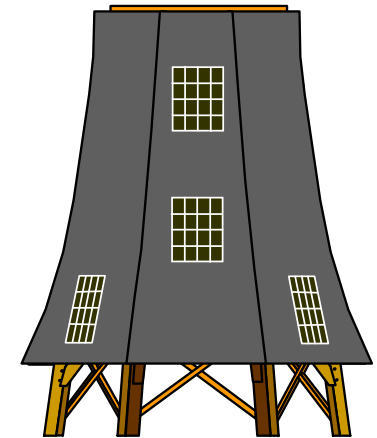
Waarschijnlijk zal in oktober het gevaarte in zijn geheel op het onder-achtkant worden geplaatst. Het plaatsen van het boven-achtkant belooft een groots schouwspel te worden; u mag dat zeker niet missen!

Maar wat te denken van het transport van dit onderdeel:

1. Vanaf het terrein van de molenbouwer wordt het boven-achtkant geplaatst op een schip in het Winschoterdiep
2. Via het Winschoterdiep vaart de "molen" naar Kolham
3. Vanaf het schip gaat het op een dieplader van het Winschoterdiep naar het daarop al ruim negen jaar wachtende onder-achtkant

De rest

- Kap:** Het bouwen van de kap vind in de wintermaanden plaats. Dat wordt ook weer een klus voor in de werkplaats
- Bovenas:** De ruim 3550 kg zware bovenas, vindt in die kap een plaats (kijk voor een foto op onze website; bericht van 4 mei 2009)
Ook het plaatsen van de kant en klare kap wordt een waar spektakel !
- Wieken:** Als de kap is geplaatst worden de twee roeden "gestoken"; aan de vier uiteinden daarvan komen de wieken
- Interieur:** De onderdelen, om de molen weer te kunnen laten malen, worden ook in de loop van 2010 aangebracht

tekening: Lammert Groenewold;
secr. Slochter Molenstichting

De activiteiten in 2009

Het was een druk jaar voor de organiserende Activiteiten-commissie en daarmee voor alle deelnemers aan die activiteiten
Allereerst waren er de reguliere molendagen:

- 9/10 mei De eerste Slochter Molendag en tevens de Nationale Molen- en Gemalendag werd gehouden op zaterdag 9 mei. Ook op zondag 10 mei waren de deuren van een paar molens open.
- 13/14 juni De tweede Slochter Molendag en tevens het Groninger Molenweekend vond plaats op zaterdag 13 - en zondag 14 juni. Hiervoor geldt dezelfde opmerking als bij 9/10 mei.

De gebruikelijke aantallen bezoekers vonden op deze molendagen hun weg naar de molens. Molen Windlust in Overschild mocht zich verheugen op een dertigtal bezoekers: beduidend meer dan bij andere gelegenheden.

Ruim 50 nieuwe donateurs werden er bij verschillende gelegenheden geworven. Het leeuwendeel daarvan komt uit Harkstede en is geworven door molenaar Gerrit Tammenga ! Hulde met een hoofdletter !

Met enige regelmaat wordt er door de Activiteitencommissie aan de weg getimmerd en dat werpt zeker zijn vruchten af.

De RABO-bank Stad- en Midden Groningen nomineerde de Slochter Molenstichting (samen met nog 5 instellingen) voor haar Coöperatief Dividend. De uitslag van deze nominatie, een prachtbedrag van € 1.500,00 werd aan de SMS overgemaakt.

- 11/12 september De derde Slochter Molendag, tevens Open Monumentendag is op het moment van schrijven nog niet geweest. Daarover kunnen we u nu nog niets vertellen. Het is tevens de vijfde en laatste keer dat het zogenaamde Erfgoedpad wordt gehouden.

In de zomermaanden werd -in het kader van "50 jaar GAS"- vier keer het Erfgoedpad georganiseerd door de commissie vanuit de gemeente Slochteren. Deelnemers aan die tochten konden de route fietsend, wandelend of per auto afleggen. De tocht voerde o.m. langs de molens aan de Groenedijk en Stel's Meulen in Harkstede.

De eerste keer was voor de molens een flop: door het ontbreken van een behoorlijke publiciteit werden de geopende Fraeylemamolen en Stel's Meulen, maar ook de andere deelnemende monumenten en musea, nauwelijks bezocht; de vierde keer gooide het weer roet in het eten.

5 september De Slochter Molenstichting wordt vertegenwoordigd op de Boerenmarkt (bij de Fraeylemaborg).

3 oktober Op de hobbymarkt in 't Ufkenshuis te Siddeburen zal ook een stand van het nieuwe Gildelid (de Slochter Molenstichting) worden bemand.

Activiteitenkalender 2010

De Nationale Molen- en Gemalendag wordt gehouden op 8 mei 2010
Het Groninger Molenweekend vindt plaats op 12 en 13 juni 2010
De Open Monumentendagen zijn op 11 en 12 september 2010

Noteer deze data alvast !

De molenaar van de Fraeylemamolen

Roelof Beugel

Begin jaren '90 vroeg mijn toenmalige buurman, Cor Kosmeijer, of ik even wilde helpen met het schoonmaken van de sloot bij de Groote Poldermolen aan de Groenedijk in Slochteren. Cor was toen molenaar op deze molen. Ikzelf had tot dan toe helemaal niets met molens. Sterker nog, voor mijn werk reed ik iedere dag vanuit Schildwolde over de Groenedijk naar Harkstede waar ik een collega oppikte om vandaar uit naar Groningen te rijden. Ik had nooit een molen zien staan. Afijn, voordat we met de sloot aan de gang gingen werd de molen door Cor in werking gezet en dat was voor mij het begin van een fantastische hobby.

Bijna elke week ging ik met Cor naar de Groote Polder en toen Durk Slagman afscheid nam als molenaar van de Fraeylemamolen werd mij gevraagd om daar molenaar te worden. Dat deed ik maar wat graag, maar toen ik een aantal weken bezig was, werd mij duidelijk dat mijn kennis van molens zeer gering was. Ik ben toen de opleiding tot Vrijwillig molenaar gaan volgen bij Bernard Dijk, die instructeur was op de Onderneming in Vierhuizen. Ik heb met heel veel plezier de opleiding gevolgd en nadat ik met succes examen had gedaan op de Fram in Woltersum, voelde ik mij pas echt molenaar. Het is tegenwoordig ondenkbaar dat men na een paar weken zonder opleiding molenaar kan worden. En terecht overigens!

Na de succesvolle actie om molenaars te werven begon de Slochter Molenstichting pas echt te leven, wat resulteerde in de inmiddels wijd en zijd bekende Slochter Molendagen.

Rest mij te zeggen dat ik best wel trots ben om molenaar te zijn bij de Slochter Molenstichting.

Het onderhoud

In deze rubriek wordt per molen een korte opsomming gegeven over het grotere onderhoud (gedaan en toekomstig), dat meestal door de molenmaker moet gebeuren.

De Entreprise	zie hiervoor het artikel op pagina 2.
Stel's Meulen	Er is voor Stel's Meulen een verftechnisch bestek gemaakt; schilder Haan uit Schildwolde zal binnenkort met de uitvoering beginnen. Verder hebben de molenaars allerlei kleinere onderhoudsklussen aan de molen gedaan.
De Windlust	Op de ingediende aanvraag o.g.v. de Rrwr 2008 (Rijksregeling wegwerken restauratieachterstanden) werd een positieve beslissing genomen; er werd een subsidiebedrag van € 115.080,00 toegezegd. Deze molen zal dus binnenkort een grondige restauratie ondergaan. Zie verder pagina 5.
Fraylemamolen	Aan de molen werd enig voegwerk hersteld. De molenaar is gestart met straatwerk rond de molen.
De Groote Polder	Er moet nog het nodige reparatiewerk gedaan worden aan de vijzel en de bediening daarvan.
De Ruiten	Het restant van de verfbeurt van vorig jaar, door schilder Bol, is nu grotendeels afgemaakt. De voorbereidingen van de werkzaamheden (nieuwe vijzel / wateraanvoer e.d.) zijn in volle gang.
Bakker's Meulentje	-

150 jaar korenmolen Windlust in Overschild

Op de openingsdag van Delfsail (22 augustus jl.) werd er ook feest gevierd –zij het op iets kleinere schaal- in het dorp Overschild.

Middelpunt van die festiviteiten was de korenmolen Windlust, die zijn 150-jarig bestaan vierde.

Op het terrein, waarop de molen staat, het terrein van Saab-specialist Van der Laan, waren meerdere informatie-stands ingericht door plaatselijke deelnemers en werden ook verschillende stands bemand door leden van het Slochter Gilde; zij demonstreerden hun oude ambachten en hobby's. In een grote tent werd door veel bezoekers gezellig een glaasje gedronken en ook kon het Saab-museum, dat in mei 2009 zijn deuren opende en op deze dag gratis toegankelijk was, zich verheugen op veel belangstelling. Aan de voet van de jarige molen werden driftig pannenkoeken gebakken; bijna iedereen van de ongeveer 150 bezoekers liet zich de overheerlijke pannenkoeken met stroop smaken.

In deze stand vonden ook de speciale linnen tasje met opdruk van de jarige Windlust, gevuld met pannenkoekenmeel en stroop, gretig aftrek. En natuurlijk werd ook de molen veelvuldig bezocht; dat kon al en gebeurde dan ook vanaf vrijdagmiddag om vijf uur, toen de feestelijkheden werden geopend door het lichten van de vang door de molenaars Marius Biesheuvel en Lex van der Gaag; met deze handeling werd de maal-marathon van 24 uur ingezet.

Omdat de broodnodige wind het af en toe toch liet afweten werd het meer een draai-marathon; om de maalstenen hun werk te laten doen bleek de wind niet sterk genoeg.

Dat kon niet verhinderen dat aan de marathon op de prachtig verlichte molen met veel plezier werd meegedaan door vrijwel alle molenaars van de Slochter Molenstichting; in de nachtelijke uren was zelfs steeds een twee-koppige bemanning aanwezig.

De molenaars van korenmolen Windlust in Overschild werden bij aanvang van de festiviteiten erg verrast door een prachtig felicitatie-boeket van het Slochter gemeentebestuur.

De feestelijkheden rond dit molen-jubileum werden 's avonds afgesloten met een gezellig dorpsfeest in De Pompel, waar een groot deel van de Schildjer bevolking kon genieten van live-muziek.

Het weer

De windkracht

Deze keer laten we de Windschaal van Beaufort zien.

De Engelse Admiraal Sir Francis Beaufort (1774-1857) ontwierp als één van de eersten een windschaal om de wind op zee te kunnen inschatten.

De schaal van Beaufort kent 13 schalendelen (0-12).

De snelheid wordt 10 meter boven de grond gemeten in *meters per seconde*.

Kracht	Snelheid	Omschrijving	Kenmerken op land
0	0.0-0.2	Stil	Windstil; rook stijgt vrijwel recht omhoog
1	0.3-1.5	Zwak	Te zien aan rook, sommige blaadjes bewegen
2	1.6-3.3	Zwak	Voelbaar in gelaat, bladeren ritselen
3	3.4-5.4	Matig	Bladeren en twijgen constant in beweging
4	5.5-7.9	Matig	Stof en losse blaadjes worden opgewaaid, kleine takken bewegen
5	8.0-10.7	Vrij krachtig	Kleine takken en bomen beginnen te zwaaien; kleine kuifjes op golven op binnenwateren
6	10.8-13.8	Krachtig	Grote takken in beweging; vaak gefluit te horen; paraplu's worden moeilijk hanteerbaar
7	13.9-17.1	Hard	Hele bomen in beweging; lopen tegen de wind in wordt moeilijk
8	17.2-20.7	Stormachtig	Twijgen breken af van de bomen; lopen en fietsen wordt erg moeilijk
9	20.8-24.4	Storm	Takken breken af; lichte schade aan gebouwen; dakpannen waaien soms af
10	24.5-28.4	Zware storm	Zelden in binnenland; bomen worden onworteld; grotere materiele schade
11	28.5-32.6	Zeer zware storm	Zeer zelden boven land; veel schade op grote schaal
12	>32.6	Orkaan(kracht)	Zeer verwoestend en zeer gevaarlijk boven land, zeer zeldzaam

Van de redactie

Deze keer een stukje over de molenaarsfamilie Schrik en de molens waarop de broers Izaak, Derk en Jan Schrik molenaar zijn geweest.

Onlangs hebben Henk en Roelof een bezoek gebracht aan mevrouw Grietje Smit-Schrik. Mevrouw Smit-Schrik is de dochter van Izaak Schrik, die als molenaar heeft gediend op de inmiddels verdwenen molens Kooipolder en de Kleine Oosterpolder.

Izaak Schrik is in 1923 getrouwd en samen met zijn vrouw heeft hij eerst 5 jaar gewoond achter de Baggerputten. Hij werkte toen aan het Woldjerspoor. In 1928 werd er een molenaar gevraagd voor de molen in de Kooipolder en daarop heeft Izaak gesolliciteerd en is vervolgens aangenomen als molenaar. Op deze molen is hij ruim 13 jaar werkzaam geweest. Vanaf 1941 is hij molenaar geworden op de molen die de Kleine Oosterpolder bemaalde. Deze molen stond aan de Groenedijk tussen de huidige Fraeylema- en de Grootte Poldermolen. Het werk bestond niet alleen uit het bedienen van de molen, maar het schoonmaken van de sloten in de polders behoorde tevens tot de werkzaamheden. De vrouw van de molenaar moest tijdens deze werkzaamheden de molen bedienen. In totaal is Izaak Schrik ruim 41 jaar molenaar geweest.

In de laatste oorlogsjaren is er op molen De Kooipolder, tijdens het malen, een roede afgebroken. Dit was toen nog een houten roede. Dit voorval overkwam Izaak nog een keer, namelijk op de Kleine Oosterpoldermolen. Ook dit was een houten roede en Izaak had voorspeld dat dit ging gebeuren, vanwege de slechte staat van de roede.

Zoals gezegd was de familie Schrik een echte molenaarsfamilie, wat bleek uit het feit dat de drie broers, Izaak, Derk en Jan, op verschillende poldermolens in de gemeente Slochteren hebben gewerkt.

Zo was Derk achtereenvolgens molenaar op de Ruigster Poldermolen in Siddeburen en de Fraeylemamolen en volgde Jan zijn broer op op de Fraeylemamolen in Slochteren.

Toen deze molen tijdens de novemberstorm in 1969 totaal was vernield, kwam er ook een einde aan het molenaarswerk van deze laatste professionele molenaar Jan Schrik; hij woonde nog tot 1974 bij de molen.

Nog even wat leuke wetenswaardigheden:

De Kooipoldermolen was een tijdlang uitgerust met een Kromhout Diesel van 18/20 PK hulpmotor. Sinds 1944 was deze molen niet meer in gebruik en de Provinciale Molencommissie heeft geadviseerd om vergunning te verlenen tot de sloop van de molen. De herstelkosten bedroegen ruim f 10.000,00 en dat was teveel volgens de Commissie.

Ook de Kleine Oosterpoldermolen was voorzien van een hulpmotor, namelijk een Deutz Dieselmotor van 35 PK. Het lengte van het gevluht was 17.50 meter. Deze molen is gesloopt in de beginjaren '50 van de vorige eeuw.